

פרשת חיי שרה

רבינו בחיי

הקדמה לפרשת חיי שרה

ויהיו חיי שרה. ארח חיים למעלה למשפיל למען סור משאול מטה (משלי טו, כד):

וידוע כי מיתת הגוף סבת החיים לנפש, ועל זה אמר שלמה עליו השלום (קהלת ו, א) "יום המות מיום הנולד", שבח יום המיתה מיום הלידה בין בעולם הזה ובין בעולם הבא. לעולם הבא הוא שאי אפשר לנפש להשיג מעלת העולם [גיא: האדם] העליון כי אם במיתה הגוף, ובעולם הזה לפי שאין שבתיו של אדם ומעשיו הטובים נכרים ומפורסמים כי אם ביום המיתה, שהרי ביום הלידה לא נכירו מי הוא, אבל ביום המיתה הכל מכירין אותו ומזכירין מעשיו הטובים וצדקותיו אשר עשה:

וכן דרשו רבותינו ז"ל בשרה אמנו (בראשית רבה ט, טו) כל זמן ששרה קיימת היה לה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, ובכרה מצויה בעיניה, וענן קשור על האהל, וכשמתה פסקו ונתפרסם זכותה. ועוד שמתה בארץ ישראל ונקברה בארץ ישראל אחר שהאריכה ימים מאד ועשרים ושבע שנה, הוא שכתוב ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה, וכתוב אחריו ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען:

ראויה היתה פרשה זו להדבק ולהיותה סמוכה למעלה אחר פרשת העקדה, כי על שמועת העקדה מתה שרה ופרחה נשמתה. ומן הידוע כי כל הפרשיות שבתורה כמו שהן מסודרות וסמוכות זו לזו יש טעם גדול לסמיכותן כי לא לחנם נסמכו, אבל מתוך סמיכות פרשיות התבאר לנו לפעמים חכמה מופארה בהוראת חידוש העולם או בסוד היצירה כענין פרשה זו, או בחכמת השבע בסמיכות פרשת נגעים לפרשת אשה כי תזריע, וכן בשאר חכמות. ומה שבאה פרשת נחור והפסיקה בנתיים לומר לה כי בזמן העקדה מיד אחר אותן התולדות נולדה רבקה בת זוגו של יצחק, וכשנולדה רבקה כבר מתה שרה, ולכך סמך מיד ותמת שרה:

ומעתה נתבאר לנו סמיכות רבקה כמשפט בין לפרשת העקדה שלפניה ובין לפרשת מיתת שרה שלאחריה. ומה שאמרו במדרש (בראשית רבה נח, ה) שלכך נסמכה מיתת שרה לפרשת עקדה, עשה המדרש רבקה ושרה כאילו הן אחת, לפי שלא נולדה רבקה עד שמתה שרה, ולפי שהיתה במקומה וגם היא דומה לה במעשיה הטובים, וכמו שדרשו "שרה אמו" (להלן כד, טו) והנה היא שרה אמו, והוא המדרש שהזכרתי:

שלמה עליו השלום הודיענו בכאן כי המשפיל המפיר תכונת העולם הזה שהוא עולם ההפסד, הוא יודע אורח חיים למעלה בעולם העליון הנצחי, ועל כן מסיר ומסלק עצמו מתאוות העולם הזה ולא יעשה ממנו קבע, והו למען סור משאול מטה:

והמשל בזה למי שדר בעיר אחת ויודע שאין דירתו לדור בה אלא דירת עראי, כי רצונו ומחשבתו ללכת אל עיר אחרת שעתיד לדור בה דירת קבע, אין ספק שלא ישתדל לקנות שם שדות וכרמים ולא בלים וקפצי בית, שהרי אין פונתו לקבוע דירתו ולהתישב שם, כן המשפיל היודע שיש ארח חיים למעלה, אינו משתדל בענין הגוף כלל בעולם הזה כי אם במוכרחים, ובאותם שהם הכנות לעבדת ה' יתברך שאי אפשר לו לעמד וזלזלם, לפי שידע שהעולם העליון הוא דירת קבע והעולם הזה אינו אלא דירת עראי, ולפי שהעולם הזה הכל נריק ואין ראוי למשפיל לעשות ממנו עקר כי אם ביראת ה' יתברך, לכך התחיל שלמה עליו השלום את ספרו הכל הבלים, וחתם במדת היראה:

או יהיה פירוש הכתוב ארח חיים למעלה למשפיל, שיודבר עם המשפיל, ואומר לו אתה המשפיל דע שיש לה ארח חיים למעלה ולמען זה סור משאול מטה, כלומר יש לה להסתלק מן המאוות הגופניות כדי שתזכה לארח חיים אשר למעלה. ולפי פירוש זה תהיה מלת סור צווי, לא מקור, ויהיה הכתוב אזהרה וצווי למשפיל, שאם ירצה לזכות אל החיים הנצחיים שיסור ממצעו הגוף שהוא משאול מטה: ומה שהזכיר לשון ארח ולא דרך, לפי שהוא מלשון ארח, לפי שהאדם בעולם הזה כגד בארץ ובארם נטה ללון (עי' ירמיה יד, ח), וכשם שהאורח הנכנס בפונדק ויודע עצמו שנסיעתו יום מקור ודירתו שם עראי והוא נכסף לשוב למקומו וארץ מולדתו, כן המשפיל חושב עצמו גר ואורח בעולם הזה ויודע ומשיג שיש למעלה ארח חיים ונפשו נכספת לשוב לשרשה שהוא מקור החיים, ועל כן נקראת הנפש חיה, והנה היא חיה בטבע, וכן אמרו חכמי המחקר כי הנפש חיה בטבע מתה במקרה, והמקרה הוא החטא, והגוף מת בטבע חי במקרה, כי חיותו אינו אלא בסבת חיבור הנפש והגוף, והפרדה היא מיתת הגוף: